

SEGYEVY DÁNIEL ZOLTÁN *

Észrevételek a Trianon Múzeum Magyarország néprajzi térképe település és lélekszám szerint (1918) című alkotása kapcsán

Magyarország néprajzi térképe település és lélekszám szerint (1918). Várpalota: Trianon Múzeum, 2020. 101 oldal

2022 januárjában vált elérhetővé a könyvesboltokban a 2020-as évre datált megjelenésű, *Magyarország néprajzi térképe település és lélekszám szerint 1918* című térképészeti kiadvány a várpalotai Trianon Múzeum kiadásában. A kötetbe szerkesztett térképsorozat hiánypótló, a korábban nyomtatásban soha meg nem jelent, kéziratos formában elérhető, Bátky Zsigmond és Kogutowicz Károly vezetésével szerkesztett *Magyarország 1:200.000 méretű néprajzi térképének*¹ hasonmás kiadását tartalmazza, lekicsinyített formában.

Az álló laptájolású, keménytáblás 101 oldalas kötet meglehetősen impozáns méretű, 32×43,5 cm, melyhez 1720 grammos súly társul. A kötet bevezetőként tartalmazza Kogutowicz Károlynak az 1918-as *Földrajzi Közleményekben* megjelent rövid tanulmányát,² amely az egyetlen, külön ennek a térképnek szentelt, nyomtatásban is megjelent szakszöveg a térképről. Ezt követően láthatjuk a térképsorozat áttekintő szelvényét, majd pedig a térképsorozat tematikus szelvényeit a nagyobb népességű városokat ábrázoló 12/a szelvénnel együtt.³ A kiadvány sem

* A szerző a Lipcsei Egyetem Graduate School for Global and Area Studies doktori hallgatója és a Leibniz-Institut für Länderkunde szerződéses munkatársa. E-mail: segyevy.daniel@gmail.com

¹ Bátky Zsigmond – Kogutowicz, Károly: *Magyarország 1: 200.000 méretű néprajzi térképe*. Budapest: Magyar Földrajzi Társaság, 1918.

² Kogutowicz Károly: *Magyarország 1:200.000 méretű néprajzi térképe. Földrajzi Közlemények*, 1918/7–10. 320–326.

³ A térképsorozat eredeti, kéziratos szelvényeit az Arcanum Adatbázis Kft. által működtetett Mapipe oldalon lehet megnézni georeferált, összeszerkesztett formában: *Mapipe-projekt*, https://maps.arcanum.com/hu/map/magyarorszag_1910-etnikai/ (Letöltés ideje: 2022. február 17.) A digitalizálási projekt leírását Bartos-Elekes Zsombor végezte: Bartos-Elekes Zsombor: *Az 1910-es Magyarország kétszázéves demográfiai térképsorozatának georeferált*

a borítón, sem pedig a köteten belül nem adja meg a méretarányt, habár a kiadó honlapján⁴ szereplő borítóváltozaton még látható az 1:200 000-felirat, amely az eredeti térkép méretaránya volt. Ez az érték a jelen kiadvány esetében már nem valós, így helyes, hogy a nyomtatott végleges változatra ez a szám már nem került fel. Sajnos azonban a kicsinyítés nyomán előállt új méretarány sem szerepel a kiadványban. Mindazonáltal a kiadvány mérete körülbelül a fele az eredeti méretnek, így nagyjából 1:300 000-es méretarányú lehet a most hasonló kiadásban megjelent térkép. Kereskedelmi forgalomban egyelőre ugyan nem lehet rábukkanni, de egy könyvbemutató⁵ megjelent egy, az eredeti kéziratos térképpel azonos méretű, 1:200 000-es méretarányú hasonmáskiadás is, szintén a Trianon Múzeum gondozásában.⁶ Ez utóbbi könyvformátum helyett fekvő laptájolású mappaformátumot alkalmaz, és a közölt képek alapján jóval nagyobb méretű, mint a könyvformátumú változat, ezen az 1:200 000 méretarány is szerepel. Mi a továbbiakban kizárólag a lekicsinyített hasonmás-kiadvánnyal foglalkozunk. Apróbb tévedés, hogy a bevezető tanulmány eredeti megjelenési helyét a szerkesztők a *Földrajzi Közlemények* 1918. december 21-i számában jelölik meg, azonban az nem napilap volt, hanem alapvetően havi rendszerességgel megjelenő szaklap, így nincsenek napra pontos datált lapszámok. Az 1918. december 21-i időpont Kogutowicz Károlynak a Földrajzi Társaság közönsége előtt, a Társaság rendszeres előadás-sorozatának keretében aznap megtartott előadására utal, amely cikként nyomtatásban jelent meg a *Földrajzi Közlemények* 1918. évfolyamának 7–10. füzetében.⁷ Kisebbségi változtatások történtek a szövegben az eredetihez képest: az elbeszélés időskiját aktualizálták a modern kiadvány szerkesztői.

A térképszelvények részben digitális felújításon estek át, így az eredetileg kézzel festett karikák az eredetihez képest egységes, szép hatású színezést kaptak. A felújítás elsősorban a tematikus tartalmat, tehát a népességet jelző karikák kontúrjait és színezését érintette, míg a topográfiai tartalomhoz alapvetően nem nyúltak, így ott helyenként visszaköszönnek az eredeti szelvényeken látható

---

közzététele a weben, I. rész. *Geodézia és Kartográfia*. 2016/9–10. 17–22.; Bartos-Elekes Zsombor: Az 1910-es Magyarország kétszázéves demográfiai térképsorozatainak georeferált közzététele a weben, II. rész. *Geodézia és Kartográfia*. 2016/11–12. 16–20.

⁴ A Trianon Múzeum honlapja, <http://www.trianonmuzeum.hu/index.php?page=termek&productid=866> (Letöltés ideje: 2022. február 18.)

⁵ Debreceni Ünnepi Könyvhét Facebook-oldala, 2021. szeptember 3., <https://www.facebook.com/debreceniunnepekonyvhet/photos/1730107230516337> (Letöltés ideje: 2022. február 19.); Ünnepi Könyvhét – Trianonhoz kapcsolódó könyveket mutattak be Debrecenben. *HAON Hajdú-Bihar Megyei Hírportál*, 2021. szeptember 2., <https://www.haon.hu/galeria/unnepi-konyvhet-trianonhoz-kapcsolodo-konyveket-mutattak-be-debrecenben/2> (Letöltés ideje: 2022. február 19.)

⁶ Leporolták, majd újra bemutatták a régi idöket. *HAON Hajdú-Bihar Megyei Hírportál*, 2021. szeptember 2., <https://www.haon.hu/helyi-kultura/2021/09/leporoltak-majd-ujra-bemutattak-a-regi-idoket> (Letöltés ideje: 2022. február 5.)

⁷ Kogutowicz, 1918.

kisebb-nagyobb kopások (például szegélyek, vasutak, helynevek esetében), de ez sem zavaró. A szelvények összességében kellemes benyomást keltenek, az eredeti térkép pedig történeti jelentősége okán mindenképpen méltó volt rá, hogy – több mint 100 év után – megjelenhessen egy szép formátumú nyomtatott változatban is, igaz, georeferált formában digitálisan a teljes sorozat évek óta elérhető. Bár az eredeti térképen nem alkalmazták (helyette többnyire utólag kézzel kihúzták), jó ötlet, hogy az eredeti, 1918-as projektben eleinte még tervezett, de menet közben végül elhagyott horvát szelvények kontúrjait az áttekintő szelvényen halványabban ábrázolták. Az alapvetően magyar anyanyelvű közönséget célzó modern kiadvány esetében szintén hasznos, hogy a szelvények alján elhelyezett jelmagyarázat magyar nyelvű. Itt meg kell jegyezni, hogy ezen a ponton a modern kiadvány már nem követi pontosan az eredetit, ugyanis az eredeti térképlapokon a jelmagyarázat francia nyelvű volt, és a szelvények más részén, némileg más struktúrában helyezkedett el. Különbség továbbá, hogy az eredeti, 1918-as térképen megadott anyanyelvi kategóriák közül csak azokat színezték ki a jelmagyarázatban is, amelyek az adott szelvényen valóban szerepeltek, a többit üresen hagyták, míg a modern kiadványban minden anyanyelvi kategóriát kiszínezték mindegyik szelvény jelmagyarázatában. Az eredeti, 1918-as térkép esetében a jelmagyarázatokat a szelvényekre felragasztott matricaként mellékeltek. Ezek a korabeli matricák (az egyes szelvények alján szereplő kisméretű áttekintő térképek és a készítőket jelölő szövegek matricáihoz hasonlóan) a legtöbb elérhető kéziratos térképszelvényről mára már lekoptak, leestek, de olyat is ismerünk, amelyre eleve fel sem ragasztották azokat. A modern kiadvány szerkesztőinek ez a módosítása a térkép tartalmi jellemzőit ugyanakkor nem befolyásolja.

Formai szempontból sajnálatos, hogy a KSH Könyvtárból származó 7. és 48. szelvényeken szereplő utólagos, a térképhez eredetileg nem tartozó berajzolásokat, firkákat nem retusálták ki a szerkesztők. Ez nem csak hogy nem esztétikus, de nem is volt része az eredeti térképnek, így a firkák szerepeltetése nem illik a kiadvány egyébként magas színvonalú formai jellemzőihez.

Tartalmi szempontból érdekes a kiadvány címválasztása. Az eredeti, kéziratos térképsorozathoz nem készült hivatalos címlap, így a címadás mérlegelést kíván, ugyanakkor némi szabadságot is ad a szerkesztőnek.⁸ A bevezetőben is szereplő, Kogutowicz Károly által írott 1918-as szakkikk *Magyarország 1:200.000 méretű*

⁸ Jó példa erre Bartos-Elekes Zsombor könyvének címválasztása, ahol a szintén kéziratos, cím nélküli, a szakirodalom által jellemzően *Mappae Comitatum Regni Hungariae* néven hivatkozott térképsorozat erdélyi vonatkozású lapjait a *Mappae Comitatum Transylvanie* című kötetben közölték. Itt az erdélyi lapok külön közlése azért is lehetett indokolt, mert azok a magyarországi lapoktól némileg eltérő felépítésűek, és a korabeli Erdély és Magyarország közjogi különállóságát is visszatükrözik. L. Bartos-Elekes Zsombor: *Mappae Comitatum Transylvanie*. Kolozsvár: Iskola Alapítvány Kiadó, 2020. 13.

néprajzi térképe néven hivatkozik a térképre,⁹ míg a Magyar Földrajzi Társaság levéltári anyagaiban elérhető korabeli jegyzőkönyvben – amelyben a térkép szerzői jogait is rögzítik –, *Magyarország 1:200.000 néprajzi térképe* néven hivatkoznak rá.¹⁰ Az Amerikai Földrajzi Társaság levéltári anyagaiban található egy korabeli gépelt, angol nyelvű melléklet a térkép ott elérhető példányához, amelyet valószínűleg Teleki Pál írt. A dosszié fedlapján *Carte Ethnographique de la Hongrie*, míg a szövegben *Ethnographical Map of Hungary 1:200 000* címmel hivatkoznak a térképre.¹¹ A jelen kiadvány címéül választott *Magyarország néprajzi térképe település és lélekszám szerint 1918* cím viszont ebben az összetételben nem létezett. Az ugyanis csak 1919-ben, a kéziratot térkép átszerkesztése és nyomtatott kiadása nyomán született meg.¹² Bár egyértelmű a két térkép közötti „leszármazási viszony”, annak a térképnek a szelvényezése és a szerkesztőgárdája is eltér némileg az eredeti kétszázazres térképétől, hiszen az eredeti térkép *Közép-Európa általános térképének*¹³ szelvényezésén alapult, míg az 1919-es nyomtatott kiadvány szelvényezése egyedi, továbbá az egyes szelvények mérete még egymással sem feltétlenül egyezik. Ennek nyomán tehát a címválasztás egy későbbi alkotás címének visszavetítése, mégis akár védhető is olyan szempontból, hogy az eredeti kéziratot térkép címadatai nem teljesen egyértelműek, és csak szakirodalmi és levéltári másodhivatkozásokból azonosíthatóak, és az ott megadott címek is meglehetősen munkacím-jellegűek. Én ennek ellenére kerültem volna ezt a címválasztást a borítón, hiszen nem könnyíti meg a térképek azonosíthatóságát, tökéletes választás azonban itt nem létezett.

Ennél egyértelműbb szakmai hiba, hogy a kiadvány kolofonjában is az a mondat szerepel, hogy “*Kiadványunk Bátky Zsigmond-Kogutowicz Károly: Magyarország néprajzi térképe település és lélekszám szerint 1918 című térképének szelvényei alapján készült.*”¹⁴ Ilyen címösszetételű térképészeti kiadvány azonban sosem létezett, itt már lehetett volna pontosabban fogalmazni, mint a borítón, akár rövid magyarázatot fűzve a felmerült anomáliákhoz. Ettől függetlenül a kolofon mondanivalójából, az előszóul választott tanulmányból és a térképek tartalmából egyértelmű, hogy Bátky Zsigmond és Kogutowicz Károly kéziratot térképének hasonmás kiadását igyekeztek elkészíteni a szerzők.

⁹ Kogutowicz, 1918. 320.

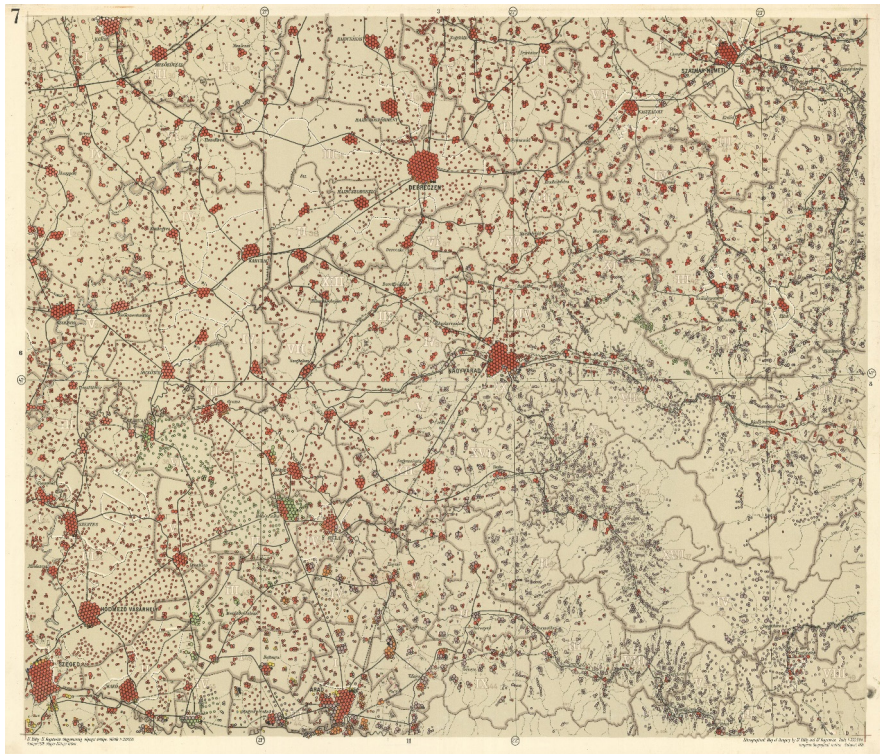
¹⁰ L. Segyevy Dániel Zoltán: *Térképművek Trianon árnyékában. Magyarország néprajzi térképe (1918)*. Kolozsvár: Iskola Alapítvány Kiadó; Nagyvárad: Collegium Varadinum, 2021. 136.

¹¹ Segyevy, 2021. 130.

¹² Bátky Zsigmond – Kogutowicz, Károly: *Magyarország néprajzi térképe település és lélekszám szerint*. Budapest: Magyar Földrajzi Intézet, 1919.

¹³ *Közép-Európa általános térképe*. <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/3felmeres.htm> (Léptöltés ideje: 2022. február 9.)

¹⁴ Bátky Zsigmond – Kogutowicz Károly: *Magyarország néprajzi térképe település és lélekszám szerint. 1918*. Várpalota: Trianon Múzeum, 2020. 1.

1. ábra. Bátky Zsigmond – Kogutowicz Károly: Magyarország néprajzi térképe település és lélekszám szerint. 7. szelvény, 1919. (Lelőhely: a szerző saját példánya)

Tartalmilag további probléma a kiadvánnyal, hogy az eredeti térképen a szerb anyanyelvű népesség citromsárga színezését a szerkesztők önkényesen narancssárgás árnyalatúvá változtatták, amely így a németek szintén narancssárgás, bár a térképen sötétebb árnyalatú karikáival könnyen összekeverhető. Túl azon, hogy az eredeti térkép színezése nem ilyen volt, tehát ez egy tartalmi módosítás a térképen, a szerkesztők nem vettek tudomást a korabeli magyar etnikai térképészet hagyományos színezési gyakorlatáról, ahol a németeknek a magyarok piros színéhez legközelebb álló narancssárga színválasztása egyben azt is sugallta, hogy a korszak geográfusai a béketárgyalások kezdeti szakaszában kevésbé tartották a „magyar államterületre veszélyesnek” az országban szétszóródva, az anyaországtól zömmel távolabb élő német népességet, míg a román vagy a szerb etnikum színezése az adott, anyaországukkal területi összeköttetésben lévő népcsoportok jelentőségének optikai csökkentését próbálta elérni, amely gyakorlat (németek = narancssárga; szerbek = citromsárga; románok = lila) a magyar készítésű etnikai térképek többségénél a két világháború között szinte végig meghatározó maradt.

A legnagyobb szakmai hiba azonban véleményem szerint azon a ponton érhető tetten, hogy a modern kiadvány szerkesztői módosítottak az eredeti térkép tematikus adatain is. A színezett körökkel és félkörökkel történő ábrázolásmód ugyanis – a kerekítés szabályait figyelembe véve – lehetővé teszi az adott népesség hozzávetőleges létszámának érzékeltetését. A kiadvány kolofonjában az szerepel, hogy „*A térképlapok színekódjait ellenőrizte, az eredeti népszámlálási adatokkal összevetette, és javította.*”. Ez azt jelenti, hogy az 1918 őszen-telén sietve készített térképszelvényeken a korabeli szerkesztők a népszámlálási adatokhoz képest ejtettek adatbeli hibákat (erről a bevezetőben szereplő Kogutowicz-tanulmány több helyen is említést tesz),¹⁵ amelyeket a modern hasonmás kiadványban a mostani szerkesztők kijavítottak.

Ez a megoldás azonban már az eredeti kéziratos térkép mint forrás *tartalmi* módosítását jelenti!

Az eredeti térképsorozat eljutott az I. világháborút követő béketárgyalásokra is, valószínűleg mind a magyar, mind az amerikai szakembereknek köszönhetően,¹⁶ így az ottani és az egyéb korabeli szereplők azt a térképet a tartalmi hibáival együtt láthatták, sőt használhatták fel.¹⁷ A térkép tartalmának a népszámlálási adatokkal való összevetése táblázatok, szöveges elemzés és az eredeti mellett egy javított, kritikai térképszelvény szerepeltetése egy ígéretes kritikai kutatás tárgya lehetne. Ebben a kontextusban, ahol a szerkesztők célja a hasonmás kiadás megjelentetése volt, viszont az eredeti térképes forrás önkényes felülbírálását jelenti annak éppen a legfontosabb vonatkozásában, ami véleményem szerint szakmailag nehezen védhető eljárás. Ráadásul az sincs megadva, hogy melyik népszámlálás milyen adataival dolgoztak a szerkesztők.

Az új kiadványt szűrőpróbaszerűen megvizsgálva valóban találhatunk javításokat. Az újraközölt Kogutowicz-tanulmányból kiderül, hogy az eredeti térkép az 1910-es magyar népszámlálás anyanyelvi adatait használta, így mi is ezekkel az adatokkal dolgoztunk az ellenőrzésnél. A javítások lehetnek színátjavítások, tehát hogy az adott népességet más anyanyelvűnek ábrázolja az új kiadvány, mint az eredeti térkép, illetve lehet változás a körök-félkörök számában is, ez az abszolút népességszám megváltoztatását jelenti.

A Bács-Bodrog vármegye Bajai járásában található Gara esetében az eredeti térkép – a kerekítés szabályait figyelembe véve – kb. 4100 lakost ábrázol, ebből kb. 2800 főt ábrázolt *német*, kb. 1200 főt *szerb* és kb. 100 főt *magyar* anyanyelvűként. Az új kiadványban kb. 2800 fő *egyéb*, kb. 1200 fő *szerb* és kb. 100 fő *magyar* anyanyelvű népességet tüntettek fel a szerkesztők. Az 1910-es népszámlálás szerint

¹⁵ Kogutowicz, 1918. 324.; 325.

¹⁶ Segyevy, 2021. 99.

¹⁷ Jankó Ferenc: *Burgenland földrajzi felfedezése. Tudomány, geopolitika és identitás a két világháború között.* Budapest: Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Kutatóintézet, 2021. 58.

a település 122 magyar, 2749 fő német, 8 szerb és 1207 „egyéb” (a népszámlálási kötetben megadott lábjegyzet szerint bunyevác) anyanyelvű lakost mutatott ki.¹⁸ Az eredeti térképen a német anyanyelvűek színét (amely a népszámlálással is nagyjából egybevá) kapó körök az új kiadványban az „egyéb” kategória színét kapták, amit nem magyaráznak meg a népszámlálási adatok, így az vélhetően szerkesztési hiba eredménye.

A Torontál vármegye Párdányi járásában található Párdányon az eredeti térkép kb. 3250 lakost jelölt, ebből kb. 1900-at német, kb. 1100-at román és kb. 300-at magyar anyanyelvűként. Ezzel szemben az új kiadványban kb. 1900 német, kb. 1100 szerb és kb. 300 magyar anyanyelvű lakost jelölt a térkép, míg az 1910-es népszámlálás adatai¹⁹ szerint a településen 1874 német, 1052 szerb és 243 magyar, 6 szlovák, 4 román és 34 „egyéb” anyanyelvű lakost számoltak össze, sejtethő tehát, hogy ez esetben az új kiadvány valóban a népszámlálások adatainak segítségével bírálta felül az eredeti térkép tematikus tartalmát.

A Vas vármegye Kőszegi járásában található Rohonc esetében az eredeti térkép kb. 4150 lakost jelölt, ebből kb. 3950-et magyar, kb. 100-at német és kb. 100-at horvát anyanyelvűként. Az új kiadványban ezzel szemben a kb. 4150 lakosból 3100-at német, 950-et magyar és 100-at horvát anyanyelvűként tüntettek fel a szerkesztők, míg az 1910-es népszámlálás²⁰ 4137 lakost talált itt, melyek közül 807 magyar, 3216 német, 99 horvát, 2 szlovák és 13 „egyéb” anyanyelvű lakost szerepeltettek. Itt is sejtethő, hogy az új kiadvány szerkesztői alapvetően (bár nem pontosan) az 1910-es népszámlálási adatok alapján bírálták felül az eredeti térképet.

De előfordulnak olyan esetek is, amikor a körök-félkörök számán is változtattak, tehát az abszolút népességszám sem egyezik a két térképen. Erre jó példa a Bács-Bodrog vármegye Apatini járásában található Szilágyi, ahol az eredeti térkép kb. 1800 főt ábrázol, míg az új kiadványban mindössze egy 100 főt reprezentáló kör szerepel azon a helyen. Itt a népszámlálással való korrigálás nem lehet magyarázat – aszerint a településnek 1802 lakosa volt 1910-ben.²¹

A szintén ugyanebben a járásban található Sztapár területén az új kiadvány kb. 2700 lakost ábrázol, míg az eredeti térkép kb. 5700 főt – az 1910-es népszámlálás szerint 5563 lakosa volt a településnek 1910-ben.²²

A szűrőpróbaszerű vizsgálatok alapján jól látható, hogy valóban felülbírálták az eredeti térkép tematikus tartalmát a népszámlálási adatok segítségével, ugyanakkor emellett nagyszámú, valószínűleg figyelmetlenségből az új kiadványba került

¹⁸ *A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása. Első rész.* Budapest: Központi Királyi Statisztikai Hivatal, 1912. 176–177.

¹⁹ *A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása.* 1912. 370–371.

²⁰ *A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása.* 1912. 56–57.

²¹ *A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása.* 1912. 176–177.

²² *A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása.* 1912. 176–177.

adatbeli pontatlanság is felbukkant úgy, hogy azok az eredeti térképszelvényeken még nem voltak láthatóak.

Összességében tehát elmondhatjuk, hogy a térkép megjelenítése hiánypótló munka, a kivitelezés formáját tekintve esztétikus. Ugyanakkor a végeredmény számos tartalmi szempontból sok hibával és szakmai tévedésekkel terhelt, így mind a térkép megbízhatósága mind pedig az eredeti forrásnak való megfeleltethetősége komoly kétségeket ébreszt az olvasóban. Mindezekkel együtt érdemes volna az eredeti méretű, mappás változatot is legalább rendelhető formában forgalomba hozni, illetve, ha egyébként ezt az igen fáradságos munkát már elvégezték a szerkesztők, érdemes és a szakma érdeklődésére számot tartó lenne a szerkesztőknek egy kritikai szaktanulmányt is közölniük a térképen talált hibák mennyiségéről és jellegéről, hiszen az abból kirajzolódó esetleges tendenciák rámutathatnak például arra, hogy az eredeti térkép rajzolói által elkövetett hibák valóban figyelmetlenségből kerültek-e oda, vagy esetleg kimutatható-e bizonyos pontokon valamiféle politikailag részrehajló tendencia is a módosítások tekintetében a korabeli térképen. Érdekes lehet továbbá az is, hogy az eredeti térképen szereplő hibák milyen területi eloszlást mutatnak, jellemző-e például, hogy egyes szelvényeken gyakrabban, míg másokon ritkábban fordulnak elő, ez esetben a különböző szelvényeket rajzoló egyes korabeli személyek közötti precizitásban rejlő különbségekre lehet gyanakodni.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Kötetek, szakfolyóiratok

- A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása. Első rész. Budapest: Központi Királyi Statisztikai Hivatal, 1912. 880.
- Bartos-Elekes Zsombor: *Mappae Comitatum Transylvanie*. Kolozsvár: Iskola Alapítvány Kiadó, 2020. 239.
- Bartos-Elekes Zsombor: Az 1910-es Magyarország kétszázézeres demográfiai térképsorozatainak georeferált közzététele a weben, I. rész. *Geodézia és Kartográfia*, 2016/9–10. 17–22.
- Bartos-Elekes Zsombor: Az 1910-es Magyarország kétszázézeres demográfiai térképsorozatainak georeferált közzététele a weben, II. rész. *Geodézia és Kartográfia*, 2016/11–12. 16–20.
- Bátty Zsigmond – Kogutowicz Károly: *Magyarország néprajzi térképe település és lélekszám szerint. 1918*. Várpalota: Trianon Múzeum, 2020. 101.
- Jankó Ferenc: *Burgenland földrajzi felfedezése. Tudomány, geopolitika és identitás a két világháború között*. Budapest: Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Kutatóintézet, 2021. 365.

Kogutowicz Károly: Magyarország 1:200.000 méretű néprajzi térképe. *Földrajzi Közlemények*, 1918/7–10. 320–326.

Segyevy Dániel Zoltán: *Térkép művek Trianon árnyékában. Magyarország néprajzi térképe (1918)*. Kolozsvár: Iskola Alapítvány Kiadó; Nagyvárad: Collegium Varadinum, 2021. 168.

Térképek

Bátky Zsigmond – Kogutowicz, Károly: *Magyarország 1: 200.000 méretű néprajzi térképe*. Budapest: Magyar Földrajzi Társaság, 1918. 1:200 000, 45 szelvény, egyenként 57 × 38 cm

Bátky Zsigmond – Kogutowicz, Károly: *Magyarország néprajzi térképe település és lélekszám szerint*. Budapest: Magyar Földrajzi Intézet 1919. 1:300 000, 12 szelvény, változó méret

Online források

Debreceni Ünnepi Könyvhét Facebook-oldala, 2021. szeptember 3., <https://www.facebook.com/debreceniunnepikonyvhet/photos/1730107230516337> (Letöltés ideje: 2022. február 19.)

Közép-Európa általános térképe. <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/3felmeres.htm> (Letöltés ideje: 2022. február 9.)

Leporolták, majd újra bemutatták a régi időket. *HAON Hajdú-Bihar Megyei Hírportál*, 2021. szeptember 2., <https://www.haon.hu/helyi-kultura/2021/09/leporoltak-majd-ujra-bemutattak-a-regi-idoket> (Letöltés ideje: 2022. február 5.)

Mapire-projekt, https://maps.arcanum.com/hu/map/magyarorszag_1910-etnikai/ (Letöltés ideje: 2022. február 17.)

Trianon Múzeum honlapja, <http://www.trianonmuzeum.hu/index.php?page=termek&productid=866> (Letöltés ideje: 2022. február 18.)

Ünnepi Könyvhét – Trianonhoz kapcsolódó könyveket mutattak be Debrecenben. *HAON Hajdú-Bihar Megyei Hírportál*, 2021. szeptember 2., <https://www.haon.hu/galeria/unnepi-konyvhet-trianonhoz-kapcsolodo-konyveket-mutatnak-be-debrecenben/2> (letöltés ideje: 2022. február 19.)